# Finansutskottets betänkande

## 1983/84: 47

**om särskilda frågor rörande statsbudgetens utgifter för budgetåret 1984/85 (prop. 1983/84: 100 bil. 1 och 1983/84: 150 bil. 1)**

I *bilaga 1* till *proposition 1983/84: 100* (budgetpropositionen) har regeringen föreslagit riksdagen att

3. för budgetåret 1984/85, i avvaktan på slutliga förslag i kompletteringspropositionen och i enlighet med vad som förordats i propositionen,

b) beräkna förändringar i anslagsbehållningar,

c) beräkna förändringar i dispositionen av rörliga krediter,

d) beräkna beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto.

I *bilaga 1* till *proposition 1983/84: 150* (kompletteringspropositionen) har regeringen

*dels* föreslagit riksdagen att

4. godkänna i propositionen framlagd beräkning av förändringarna i anslagsbehållningarna för budgetåret 1984/85,

5. godkänna i propositionen framlagd beräkning av förändringarna i dispositionen av rörliga krediter för budgetåret 1984/85,

6. godkänna i propositionen framlagd beräkning av beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för budgetåret 1984/85,

*dels* berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om

19. statliga kreditgarantier.

## Utskottet

### Statsbudgetens utgifter budgetåret 1984/85

De samlade statsutgifterna ett visst budgetår utgör summan av

- alla utgiftsanslag fördelade på 16 huvudtitlar,
- förändringar i behållningar på reservationsanslag,
- förändringar i utnyttjandet av rörliga krediter,
- beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto.

*Statsbudgetens utgiftsanslag*

I budgetpropositionen beräknades medelsbehovet på statsbudgetens utgiftsanslag under budgetåret 1984/85 till 297,9 miljarder kronor. Regeringen har därefter i särpropositioner t. o. m. utgången av mars föreslagit att riksdagen skall anvisa ytterligare 3,0 miljarder kronor på utgiftsanslag.

Dessa förslag berör i första hand kommunalekonomiska frågor, det militära försvaret, forskning samt industripolitik.

I kompletteringspropositionen har regeringen slutligen föreslagit att ytterligare sammanlagt 2,3 miljarder kronor skall anvisas för familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatser m. m.

Riksgäldsfullmäktige har i särskild framställning föreslagit riksdagen att anvisa ytterligare 0,7 milj. kr. för riksgäldskontorets verksamhet under 1984/85.

Utskottet har i efterföljande tabell ställt samman förändringar riksdagen har beslutat att göra i de förslag som regeringen, riksdagens förvaltningsstyrelse och riksgäldsfullmäktige har lagt fram. En specifikation av anslagsförändringarna lämnas i en *bilaga*.

**Tabell. Sammanställning av riksdagens beslut med anledning av regeringens förslag till statsbudget för budgetåret 1984/85**
1 000-tal kr.

| | Av regeringen föreslaget belopp | Av riksdagen beslutat belopp | Förändring Ökning (+) Minskning (−) |
|---|---|---|---|
| *Utgiftsanslag:* | | | |
| Kungl. hov- och slottsstaterna | 29 185 | 29 185 | 0 |
| Justitiedepartementet | 8 564 308 | 8 564 308 | 0 |
| Utrikesdepartementet | 8 593 424 | 8 593 474 | + 50 |
| Försvarsdepartementet | 23 025 868 | 23 025 868 | 0 |
| Socialdepartementet | 73 048 104 | 73 023 104 | − 25 000 |
| Kommunikationsdepartementet | 12 098 262 | 12 098 262 | 0 |
| Finansdepartementet | 14 978 007 | 14 976 507 | − 1 500 |
| Utbildningsdepartementet | 36 204 092 | 36 210 511 | + 6 419 |
| Jordbruksdepartementet | 6 164 962 | 6 204 962 | + 40 000 |
| Arbetsmarknadsdepartementet | 16 613 412 | 16 613 412 | 0 |
| Bostadsdepartementet | 20 717 481 | 20 717 481 | 0 |
| Industridepartementet | 12 352 856 | 12 453 981 | +101 125 |
| Civildepartementet | 5 447 007 | 5 448 907 | + 1 900 |
| Riksdagen och dess verk | 415 820 | 421 776 | + 5 956 |
| Räntor på statsskulden m. m. | 60 500 000 | 60 500 000 | 0 |
| Oförutsedda utgifter | 1 000 | 1 000 | 0 |
| *Summa utgiftsanslag* | 298 753 788 | 298 882 738 | +128 950 |

Av specifikationen framgår att riksdagen beslutat öka 13 anslag med 157,2 milj. kr. och minska 3 anslag med tillsammans 26,7 milj. kr. Behandlingen av ett anslag på 1,5 milj. kr. (prop. 1983/84: 196) har skjutits upp till nästa riksmöte. I ytterligare två fall har föreslagna belopp omfördelats mellan två anslag. Sammantaget kommer således statsutgifterna på riksdagens initiativ att öka med 129,0 milj. kr.

De förändringar som gjorts i utgiftsanslagen för budgetåret 1984/85 sedan budgetpropositionen lades fram kan sammanfattas på följande sätt (milj. kr.).

| | |
|---|---|
| *Utgiftsanslag enligt budgetpropositionen* | *297929* |
| Förslag lämnade i särpropositioner m. m. | +3025 |
| Ändrad beräkning av statsskuldräntor | −4500 |
| Förslag lämnade i kompletteringsprop. | +2300 |
| Av riksdagen beslutade förändringar | + 129 |
| *Summa utgiftsanslag i statsbudgeten* | *298883* |

*Förändring av anslagsbehållningar*

För reservationsanslag kan utbetalningarna komma att avsevärt avvika från det anslagna beloppet. Detta registreras som en förändring av anslagsbehållningar.

I det reviderade budgetförslaget beräknas förbrukningen av anslagsbehållningarna uppgå till 2,5 miljarder kronor under 1984/85. Hänsyn har därvid inte tagits till att regeringen den 12 april beslutat utnyttja finansfullmakten för sysselsättningsskapande åtgärder. Dessa medel anvisas under innevarande år och kan förmodas innebära att anslagsbehållningarna detta budgetår blir i motsvarande mån högre än vad som beräknas i det reviderade budgetförslaget. Beaktas även dessa insatser, kan behållningen på reservationsanslagen väntas minska under budgetåret 1984/85 med ytterligare 0,5 miljarder kronor.

Förändringar i anslagsbehållningar väntas därmed leda till att utgifterna på statsbudgeten ökar med 3 miljarder kronor under 1984/85.

*Förändringar i dispositionen av rörliga krediter*

Vissa myndigheter och bolag har enligt riksdagens beslut möjlighet att utnyttja rörliga krediter hos riksgäldskontoret. Förändringar i den utestående lånestocken, dvs. förändringar i nettoutlåningen, registreras på statsbudgeten i form av förändringar i dispositionen av rörliga krediter. I det reviderade budgetförslaget beräknas utnyttjandet av rörliga krediter komma att minska med 0,5 miljarder kronor. Utskottet gör ingen annan bedömning än föredraganden.

*Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto*

För att redan i statsbudgeten kunna redovisa en total budgetbelastning, som så nära som möjligt ansluter sig till det väntade utfallet, används en ospecificerad post kallad Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto. På den förs sådana utgifter och inkomster upp, för vilka konkreta förslag ännu inte föreligger eller där beloppen inte exakt kan beräknas.

I det reviderade budgetförslaget föreslås att posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto förs upp med ett belopp om 12 miljarder kronor för budgetåret 1984/85. I detta belopp ingår förutom medel på tilläggsbudget, bl. a. medel för de familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska insat-

serna samt deras finansiering. Föredraganden nämner dessutom att han efter samråd med riksgäldskontoret överslagsmässigt har satt av 1,0 miljarder kronor för valutaförluster som kan uppkomma när lån som staten tagit i utlandet löses in i förtid.

Riksdagen har av de medel som avsattes i kompletteringspropositionen under posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m. nu anvisat 2274,6 milj. kr. på olika anslag under social-, finans-, utbildnings-, bostads-, arbetsmarknads-, industri- och civildepartementens huvudtitlar. Posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto bör därför nu minskas med samma belopp.

Finansieringen av de familjepolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatserna har också beaktats under denna post. Som framgår av utskottets betänkande 1983/84: 48 har denna finansiering numera inberäknats under statsbudgetens inkomster, som därför har räknats upp med 758 milj. kr. jämfört med det reviderade budgetförslaget. Posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto bör med hänsyn härtill räknas upp med samma belopp.

Från posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto bör slutligen också dras det belopp på 500 milj. kr. med vilket behållningarna på reservationsanslagen väntas minska ytterligare till följd av att regeringen den 12 april beslutat utnyttja finansfullmakten.

Nettot av de av riksdagen beslutade förändringarna innebär således att posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto med samma förutsättningar som i övrigt angavs i kompletteringspropositionen nu bör beräknas till avrundat 10000 milj. kr.

Utskottet beräknar statsutgifterna för budgetåret 1984/85 på följande sätt.

| Statsutgifter 1984/85 | Det rev. budgetförslaget (milj. kr.) | Utskottet |
|---|---|---|
| Utgiftsanslag | 296503 | 298883 |
| Förändringar i anslagsbehållningar | 2500 | 3000 |
| Ändring av disposition av rörliga krediter | – 500 | – 500 |
| Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto | 12000 | 10000 |
| *Summa statsutgifter* | *310503* | *311383* |

I utskottets betänkande 1983/84: 48 beräknas statsbudgetens inkomster under budgetåret 1984/85 till 244085 milj. kr. Utskottet beräknar således budgetunderskottet för samma budgetår till 67298 milj. kr. En specifikation av statsbudgetens inkomster och utgifter budgetåret 1984/85 återfinns i bilaga till betänkande FiU 1983/84: 50.

**Statliga kreditgarantier**

Statliga garantier har kommit till ökad användning under senare år. Dessa garantiengagemang har numera en betydande omfattning. På mindre tid än tre år har den samlade kapitalskuld för vilken staten iklätt sig garantier ökat med mer än 50 % för att vid utgången av år 1983 uppgå till 90,3 miljarder kronor. De ramar inom vilka kreditgarantier får beviljas är dock betydligt större och uppgick vid samma tidpunkt till 132,4 miljarder kronor.

De statliga garantierna består huvudsakligen av s. k. kreditgarantier, vilka lämnas som säkerhet för lån som tas upp på den reguljära kreditmarknaden. En annan typ av garantiförbindelse är de grundfonder eller garantifonder som staten har tillskjutit vissa organ, som yttersta säkerhet för deras upplåning. Statliga garantier används också som försäkringssystem för att främja t. ex. export, vilket sker inom ramen för exportkreditgarantisystemet.

En statlig garanti kan ofta vara ett direkt alternativ till ett statligt lån. Garantierna har den fördelen att de i sig inte innebär någon utgift för staten och därför inte belastar statsbudgeten. Att låta garantier ersätta statliga lån är således ett sätt att begränsa budgetunderskottet. En sådan omfördelning är emellertid en ren budgetavlastning som inte leder till något ökat samhällsekonomiskt sparande.

Det finns också skäl att uppmärksamma att varje garanti utgör en potentiell skuld som utlöses så snart garantin måste infrias. Staten kommer då att drabbas av en utgift som belastar statsbudgeten.

Eftersom garantier innebär åtaganden som har många likheter med vanliga utgifter, framstår det enligt utskottets mening som mycket angeläget att riksdagen får en bättre överblick och ett fastare grepp om den statliga garantiverksamheten.

Ramarna för statliga garantiåtaganden ökar nästkommande budgetår med 9,1 miljarder kronor enligt den sammanställning som redovisas i kompletteringspropositionen.

Föredraganden påpekar att det är angeläget att så långt möjligt begränsa omfattningen av det statliga garantiåtagandet och löptiden för de lån som beviljas statliga garantier. Mot denna bakgrund förordas i propositionen att de kreditgarantisystem som i dag baseras på s. k. årliga ramar skall ersättas av fleråriga s. k. engagemangsramar. En engagemangsram innebär att den kreditgarantigivande myndigheten beviljas en flerårig ram för garantigivningen med möjlighet till ny kreditgarantigivning inom denna totalram i mån av utrymme. Övergången till engagemangsramar är tänkt att genomföras den 1 juli 1985.

Enligt utskottets mening kan en övergång till engagemangsramar leda till att den samlade överblicken över det totala statliga garantiengagemanget förbättras. Flerårsramar innebär emellertid samtidigt att den kontroll som

riksdagen utövar genom sin återkommande prövning av garantiramarna försvagas. Detta skärper kraven på den redovisning som lämnas till riksdagen över garantiengagemangen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med anledning av i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 4 framlagd beräkning av förändringarna i anslagsbehållningar för budgetåret 1984/85 godkänner vad utskottet anfört,
2. att riksdagen godkänner i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 5 framlagd beräkning av förändringar i dispositionen av rörliga krediter för budgetåret 1984/85,
3. att riksdagen med anledning av i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 6 framlagd beräkning av beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto för budgetåret 1984/85 godkänner vad utskottet anfört,
4. att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1983/84: 150 bilaga 1 moment 19 om statliga kreditgarantier.

Utskottet hemställer att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 7 juni 1984

På finansutskottets vägnar
ARNE GADD

*Närvarande:* Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Nils Åsling (c), Per-Axel Nilsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Bo Södersten (s), Hugo Hegeland (m), Carl-Henrik Hermansson (vpk), Gunnar Nilsson i Eslöv (s), Gerd Engman (s) och Maj-Lis Landberg (s).

*Bilaga*

**Specifikation av anslagsförändringar i förhållande till regeringens förslag budgetåret 1984/85**

| Bet. nr | Prop. nr | Huvudtitel Anslag | | Av regeringen föreslaget belopp | Av riksdagen beslutat belopp | Förändring Ökning (+) Minskning (−) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | *III. Utrikesdepartementet* | | | | |
| NU 32 | 100 bil. 5 | B 6 | Byråer för handels- och och råvarufrågor m. m. | 7 794 000 | 7 844 000 | + 50 000 |
| UU 15 | 154 | C 2 | Utvecklingssamarbete genom SIDA | 3 969 860 000 | 3 967 660 000 | − 2 200 000 |
| UU 15 | 100 bil. 5 | C 4 | Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) | 162 275 000 | 164 475 000 | + 2 200 000 |
| | | | | | | + *50 000* |
| | | *V. Socialdepartementet* | | | | |
| SoU 35 | 150 bil. 2 | C 4 | Bidragsförskott | 1 335 000 000 | 1 310 000 000 | − 25 000 000 |
| | | *VII. Finansdepartementet* | | | | |
| SkU 53 | 196 | | Kompensation för förluster i Vänerskogs konkurs | 1 500 000 | Uppskov | − 1 500 000 |
| | | *VIII. Utbildningsdepartementet* | | | | |
| UbU 20 | 100 bil. 10 | D 8 | Utbildning för tekniska yrken | 605 296 000 | 605 521 000 | + 225 000 |
| UbU 28 | 107 | D 15 | Forskningsanknytning av grundläggande högskoleutbildning samt konstnärligt utvecklingsarbete | 15 236 000 | 15 286 000 | + 50 000 |
| UbU 28 | 107 150 bil. 3 | D 20 | Medicinska fakulteterna | 425 423 000 | 425 100 000 | − 323 000 |
| UbU 28 | 107 150 bil. 3 | D 21 | Odontologiska fakulteterna | 48 807 000 | 48 899 000 | + 92 000 |
| KrU 18 | 100 bil. 10 | F 8 | Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. | 42 525 000 | 44 675 000 | + 2 150 000 |
| KrU 18 | 100 bil. 10 | F 20 | Vissa bidrag till teater-, dans- och musikverksamhet | 9 568 000 | 9 893 000 | + 325 000 |
| KU 17 | 100 bil. 10 | G 6 | Stöd till dagspressen | 444 000 000 | 447 900 000 | + 3 900 000 |
| KrU 21 | 100 bil. 10 | | Talboks- och punktskriftsbiblioteket: | | | |
| | | G 19 | Förvaltningskostnader | 14 581 000 | 11 581 000 | − 3 000 000 |
| | | G 20 | Produktionskostnader | 16 955 000 | 19 955 000 | + 3 000 000 |
| | | | | | | + *6 419 000* |
| | | *IX. Jordbruksdepartementet* | | | | |
| JoU 26 | 100 bil. 11 | C 6 | Prisstöd till jordbruket i norra Sverige | 290 000 000 | 330 000 000 | + 40 000 000 |
| | | *XII. Industridepartementet* | | | | |
| AU 23 | 100 bil. 14 | C 4 | Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser | 298 250 000 | 398 250 000 | + 100 000 000 |
| NU 30 | 100 bil. 14 | E 3 | Statens elektriska inspektion | 7 706 000 | 8 831 000 | + 1 125 000 |
| | | | | | | + *101 125 000* |
| | | *XIII. Civildepartementet* | | | | |
| FiU 33 | 100 bil. 15 | G 1 | Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser | 270 461 000 | 272 361 000 | + 1 900 000 |

| Bet. nr | Prop. nr | Huvudtitel Anslag | | Av regeringen föreslaget belopp | Av riksdagen beslutat belopp | Förändring Ökning (+) Minskning (−) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | *XIV. Riksdagen och dess verk* | | | | |
| KU 27 | 100 bil. 16 | A 5 | Bidrag till partigrupper | 6 110 000 | 11 948 000 | + 5 838 000 |
| KU 27 | 100 bil. 16 | A 6 | Förvaltningskostnader | 126 411 000 | 127 911 000 | + 1 500 000 |
| FiU 32 | Förs. 17 | B 1 | Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader | 44 915 000 | 43 533 000 | − 1 382 000 |
| | | | | | | + *5 956 000* |
| | | | | **8 142 673 000** | **8 271 623 000** | **+128 950 000** |

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984